

Klemen KOCJANČIČ
Fakulteta za družbene vede,
Univerza v Ljubljani

Steven O'Connor in
Guillaume Piketty (ur.)
**Foreign Fighters and Multinational
Armies: From Civil Conflicts to
Coalition Wars, 1848–2015**
Routledge, London in New York
2022,
246 strani, 144,64 EUR
(ISBN 9781032233819)

Leta 2022 je britansko-ameriška založba Routledge izdala knjigo z naslovom »Mednarodni borci in večnacionalne oborožene sile: Od državljanskih konfliktov do koalicijskih vojn, 1848–2015« (*Foreign Fighters and Multinational Armies: From Civil Conflicts to Coalition Wars, 1848–2015*), ki sta jo uredila Steven O'Connor in Guillaume Piketty. Sama knjiga je razdeljena na tri tematske sklope. Urednika sta prispevala uvod, v katerem sta poudarila pomen pričujoče knjige kot prepleta transnacionalne in vojaške (vojne) zgodovine, ki presega tako pod- kot nadnacionalno raven. Skoraj 150-letni razpon vpletenosti tujih pripadnikov oboroženih sil je prikazan prek posameznih prispevkov različnih avtorjev.

Prvi sklop je posvečen vplivu tujerodnih vojakov in borcev v sklopu Longue duréeja. Prvo poglavje je delo zgodovinarja Petra H. Wilsona z naslovom Tuja vojaška delovna sila v evropski tranziciji k moderni (*Foreign military labour in Europe's transition to modernity*). V prispevku

avtor ugotavlja, kako so bili tujerodni vojaki v zgodovini vedno del evropskih vojska, pri čemer so predstavljali pomemben element v oboroženih konfliktih med 16. in 19. stoletjem. Toda z oblikovanjem modernih nacionalnih držav v poznem 19. stoletju in koncepta oboroženih državljanov so tujerodni pripadniki skoraj popolnoma izginili iz evropskih vojska.

David Malet je avtor naslednjega poglavja z naslovom Delavci sveta, združite se! Komunistični tujerodni borci 1917–91 (*Workers of the world, unite! Communist foreign fighters 1917–91*). V nasprotju s tujerodnimi vojaki iz predhodnih stoletij, ki so se vojskovali v drugih vojskah predvsem z vidika preživljanja (oz. pridobivanja finančnih sredstev), pa se je v 20. stoletju razširil koncept ideološko motiviranih tujerodnih pripadnikov. Na primeru komunizma oz. Sovjetske zveze avtor tako analizira pomen in obliko tega transnacionalnega projekta, ko je ena država širom sveta spodbujala, koordinirala in vodila vojaške operacije s končnim ciljem širjenja ideologije.

Zadnji del prvega sklopa je prispeval Nir Arielli (Tujerodni borci in vojni prostovoljci: med mitom in resnico; *Foreign fighters and war volunteers: between myth and reality*). Poglobil se je v splošno, a velikokrat napačno predstavo, kaj je sploh tujerodni pripadnik oz. prostovoljec v vojni. Hkrati se spopada tudi z mitom o (nadpovprečnemu) pomenu tujcev na bojišču, a vseeno pritrjuje pomenu tujerodnih prostovoljcev, ki imajo lahko močan propagandni pomen

kot tudi vpliv na oblikovanje mednarodne percepcije konflikta.

Drugi sklop je namenjen analizi motivacije in izkušenj tujerodnih borcev. Prvo poglavje drugega sklopa je delo Anthonyja J. Cadeja; v njem se posveti vprašanju motivacije Nemcev, ki so se borili na zvezni strani med ameriško državljansko vojno (*Why they fought: the initial motivations of German American soldiers who fought for the Union in the American Civil War*). Nemci, ki so prišli v ZDA pred izbruhom državljanske vojne, so se množično odzvali pozivom k prostovoljnemu služenju in so nato predstavljali največji (tujerodni) kontingent v zvezni vojski. Avtor tako ugotavlja, da se je – v nasprotju s splošnim prepričanjem, da so bili Nemci (le) najemniki (kot njihovi predniki, ki so se borili proti Američanom v času osamosvojitvene vojne) – skoraj četrta milijona Nemcev oz. ameriških državljanov nemškega rodu prostovoljno borilo v vojni predvsem zaradi osebnih razlogov, pa tudi prepričanja, da se morajo bojevati za (novo) domovino, ki jih je sprejela. Z ideološkega vidika je bil pomemben element tudi nasprotovanje plemstvu in sužnjelastništvu (kar so v novem svetu figurativno predstavljali lastniki plantaž in sužnjevi). Med drugimi motivatorji so bili tudi religija, politični nazor in moralna ideologija.

Naslednje poglavje drugega sklopa govori o prisotnosti zahodnih (evropskih) vojakov v vojski otomanskega imperija v 19. stoletju (*«Me among the Turks?»: Western commanders in the Late Ottoman Army*

and their self-narratives). Houssine Alloul tako razkriva nekatere zahodne vojaške poveljnike, ki so iz različnih motivov pristali v oboroženih silah imperija, ki je nekaj stoletij prej predstavljal poglavitno (zunanjo) grožnjo krščanskemu svetu. Med njimi so tako bili begunci (ki so izgubili lastne vojne, lastne domovine), ubežniki pred (vojaško) pravico, iskalci bogastva in pustolovci, a tudi klasični najemniki. Medtem ko so nekateri v otomanski službi ostali le krajši čas, je veliko zahodnjakov prestopilo v islam in so do konca življenja ostali zvesti novi domovini, pri čemer so nekateri dosegli tudi zelo visoke (vojaške ali politične) položaje.

Poglavje z naslovom *«The recognized adjunct of modern armies»: foreign volunteerism and the South African War*, delo Matthewa Kennedyja in Chrisa Holdridgea, se ukvarja z zadnjo veliko vojno 19. stoletja in sicer južnoafriško vojno (1899–1902). Pri tem je zanimivo, da so se tujerodni pripadniki borili na obeh straneh, a večinoma prav na strani dveh burških republik. Medtem ko so se nekateri tujci dejansko borili v vrstah komandosov, je večina tujcev pristala v nebojnih službah kot v posebnih tujskih enotah. S tem je južnoafriška vojna postala tudi prototip sodobnih oboroženih konfliktov, saj se je ponovno »normalizirala« prisotnost tujerodnih pripadnikov v sklopu nacionalnih konfliktov.

Sledi poglavje o delovanju nizozemskih borcev med špansko državljansko vojno, ki ga je napisal Samuël Kruizinga (*Fear and Loathing in*

Spain. Dutch Foreign Fighters in the Spanish Civil War). Okoli 700 Nizozemcev se je pridružilo mednarodnih brigadam v boju proti španskemu fašizmu, a njihova vojaška sposobnost je bila podpovprečna, tako da so iz njihovih vrst oblikovali samostojno nizozemsko enoto bolj z namenom dviga morale kot vojaške učinkovitosti. Pri tem avtor ugotavlja, da je bila percepcija njihove vojaške (ne)sposobnosti tudi posledica diskriminacije, ki jo je izvajalo vodstvo mednarodnih brigad. Pri tem je tudi zanimivo, da večina prostovoljcev ni bila članov komunistične partije, a je kljub temu percepcija nizozemskega kontingenta v Španiji vplivala tako na percepcijo nizozemske komunistične partije v domovini kot tudi v okviru komunistične internacionale.

Zadnji, tretji sklop je namenjen prispevkom, ki se nanašajo na koalicijsko vojskovanje med drugo svetovno vojno. Prvo poglavje v tem sklopu (*«Not on a purely nationalistic basis»: the internationalism of Allied coalition warfare in the Second World War*), delo Th. W. Bottelierja, se posveča vprašanju vzpostavitve, oblikovanja in delovanja mednarodne koalicije, ki se je borila proti silam osi. V nasprotju z dosedanjimi literaturo se avtor ni posvetil političnim voditeljem, ki so (so)oblikovali koalicijo, ampak je preučil delovanje številnih (pod)odborov, ki so oblikovali združeno zavezniško politiko in vojaške operacije. Medtem ko so nekateri s koncem vojne prenehali delovati, pa so drugi nadaljevali z delovanjem v sklopu zahodnozavezniškega

političnega in vojaškega sodelovanja.

Naslednji prispevek Stevena O'Connorja se še bolj poglobi v sodelovanje britanskih in svobodnih francoskih sil v času puščavske vojne leta 1942 (*The Free French and British Forces in the Desert War, 1942: the learning curve in interallied military cooperation*). Svobodne francoske sile so tako po okupaciji francoske domovine nadaljevale boj proti nemško-italijanskim silam, pri čemer so bile povezane z britanskimi silami. Poglavje tako razkriva problematiko integracije dveh različnih vojaških sil (z vidika opreme, ideologije in izkušenj), ki je bila uspešno rešena prek (britanskih) povezovalnih častnikov, ki so bili dodeljeni svobodnim francoskim silam in so nato predstavljali francoske sile v britanskem poveljstvu. To je posledično izboljšalo vojaško sposobnost francoskih sil, ki so se na afriškem bojišču borile tudi proti svojim sodržavljanom iz vrst vičyjske Francije.

Zadnje poglavje v knjigi, delo Paula Lenormanda (*The Palestinian triangle: Czechoslovaks, Jews and the British Crown in the Middle East, 1940–1943*), predstavlja posebno izkušnjo večnacionalnega elementa v sklopu transnacionalnega zavezništva. Po razkosaњу Češkoslovaške se je več deset tisoč Čehov in Slovakov odločilo, da bo v tujini nadaljevalo z odporom. V Palestini so tako oblikovali bataljon, sestavljen iz Čehov, Slovakov, češkoslovaških Nemcev in palestinskih Judov češkoslovaškega rodu, ki je bil podrejen britanskemu poveljstvu. Bataljon je nadaljeval z

uporabo češkoslovaške (vojaške) zakonodaje kljub nasprotovanju nekaterih častnikov, pri čemer pa so se znotraj kontingenta začela tudi nasprotovanja na podlagi narodnosti (Čehi, ki so predstavljali večino moštva in poveljstva, so se srečevali z obtožbami glede razpada skupne države in tiranije v bataljonu). Skoraj polovico moštva pa so predstavljali Judi (po rasni, verski ali nacionalni pripadnosti). Vseeno pa so skupaj izoblikovali novo kulturo, novo idejo sobivanja v večnacionalni enoti (če že ne v državi), medtem ko so se borili na afriškem bojišču.

Nabor prispevkov v predstavljeni knjigi dobro prikazuje evolucijo tujerodnih pripadnikov (v sklopu nacionalnih vojaških organizacij), kot tudi nazorno dokazuje, da bodo tujci še naprej sodelovali v oboroženih konfliktih drugih držav, pri čemer pa se spreminja njihova motivacija. Medtem ko so konec srednjega in v začetku novega veka prevladovali najemniki in pustolovci, dandanes prevladujejo ideološko motivirani tujerodni prostovoljci. Tudi najnovejši oboroženi konflikt na evropskih tleh, ruska invazija na Ukrajino, dokazuje, da se bodo tujci vedno borili za druge države.